



de Heeriaan

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph

1

JAARGANG 47
VOORJAAR 2018

IN DIT NUMMER

- Wandkleden
- Zuster Marie Bernadette 100 jaar
- Pauselijke oorkonde voor Zuster Eugenia



Java en Oost-Timor
impressies van een historicus



“De gebedshouding kan ook bevorderd worden door lezing van de heilige Schrift en van eigentijdse geestelijke literatuur, zonder de traditionele vormen te verwaarlozen.”

Bron: Constitutiën nr. 40

1

JAARGANG 47
VOORJAAR 2018

4 Voorwoord

Indonesië

- 5 Kenalan Zuster Ignatia
- 8 Java en Oost-Timor, impressies van een historicus

Iconen door Zuster Augusta de Groot

- 12 Een Koning op een ezelsveulen

Vroeger – Nu

- 14 Algemene Oversten DMJ – deel 9c
- 19 Boerenbond
- 20 Wandkleden in het atrium van de kapel van het Moederhuis – Charitas
- 24 Ode aan de patroonheiligen deel 1 van 4 – Joseph

Column door Zuster Tine Vink

- 29 Je hoeft niet los te laten. Je kunt ook anders vasthouden!

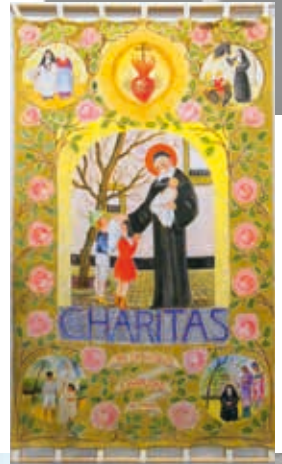
Actualiteiten

- 30 Installatie Regiobestuur Nederland
- 31 Zuster Marie Bernadette 100 jaar
- 32 Welcome the Stranger
- 37 Kenya Project
- 40 Als je goed kijkt ...
- 42 Pauselijke oorkonde voor Zuster Eugenia

Bespiegelingen door Zuster Lisette Swanenberg

- 44 Esther

47 Colofon



Voorwoord

We hebben als redactie wederom geprobeerd u een gevarieerde Heeriaan voor te leggen met verhalen van nu en van weleer.

In de vaste rubrieken is wat geschoven en vanaf nu zult u 'Iconen' uitgelegd krijgen door Zuster Augusta de Groot. Zuster Tine Vink gaat de columns voor haar rekening nemen en Zuster Lisette Swanenberg start een nieuwe rubriek 'Bespiegelingen', waarin zij op haar eigen wijze diverse kanten belicht aan de hand van een thema. Twee rubrieken treft u niet meer aan en dat zijn 'Overwegingen' en de 'Agenda' met lees-, kijk-, luister- en uitgaanstips.

Nieuwe series vindt u ook in dit nummer. Ton Vogel schrijft een serie over de wandkleden in het atrium van de kapel van het Moederhuis. Theo Bos schrijft een reeks bijdragen over de vier patroonheiligen van de Congregatie.

Vertrouwde series blijven we voortzetten, zoals Kenalan en de Algemene Oversten door Zuster Veronie Franken.

Wij hopen dat u dit voorjaarsnummer met veel plezier leest en wensen u bovenal een zalig Pasen!

Brigitte Lutters
Redactie Heeriaan

KENALAN (Een bekende)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische Zusters, deze keer:

Zuster Ignatia

EEN EERSTE KENNISMAKING

Ik ben de dochter van Aloysius Sumarjo (vader) en Aloysia Misiyem (moeder), Mijn oudste broer heet Bambang, hij woont in Klaten en is bouwvakker. Dan volgt mijn broer Agus Suryanto, tegenwoordig woonachtig in Tangerang. Hij is beveiligingsbeambte bij een kabelbedrijf aldaar. Dan kom ik en onder mij mijn zusje Veronika Retno Ima Setyaningrum. Zij woont in Klaten en studeert accountancy aan de Universiteit Sanata Dharma in Yogyakarta.

Zelf heb ik verpleegkunde gestudeerd. Nu ben ik lid van de gemeenschap op Timor Leste. Mijn taak is kinderen met bijzondere handicaps bij te staan in het Sint Jozef Internaat op Timor Leste. Iedere woensdag doe ik pastoraalwerk en breng ik de H. Communie aan ouderen die wegens hun fysieke beperkingen niet meer in staat zijn om zelf naar de kerk te gaan.

EEN NADERE KENNISMAKING

Wat was uw eerste kennismaking met de Zusters PMY en op welk moment besloot u zelf te kiezen voor PMY? Beschrijf de situatie en wat u erbij voelde?

Ik ken de Zusters PMY al sinds mijn studiejaren op de katholieke school in Klaten. Daar kwam ik in contact met Zuster Lucia, die mij nader kennis liet maken met de Congregatie en mij begeleidde naar mijn intrede bij de zusters.



BIODATA (PERSONALIA)

Zuster Ignatia, geboren als Prima Rusyawati op 4 april 1983 in Klaten (Midden)Java als het derde kind van vier. De nu 34-jarige Zuster Ignatia trad in op 7 juli 2004.

Hoe werd er in uw omgeving (ouders, broers, zussen, vrienden) gereageerd, toen u ze vertelde dat u het klooster in wilde?

Mijn naaste omgeving reageerde heel positief, daar ben ik erg dankbaar voor. Ik voel mij door hun gebeden gesteund en dat geeft mij de kracht om trouw te blijven aan deze roeping.





Geef een schets van uzelf met positieve punten en aandachtspunten.

Al zeg ik het zelf, ik ben een geduldig mens, ik word niet gauw boos, ik help anderen graag, ik kan goed met mensen opschieten en met ze samenwerken en ik ben een goede luisteraar.

Verbeterpunten: ik ben kalm, praat niet veel, dat maakt me een binnenvetter, die haar problemen niet deelt met anderen. Door mijn geslotenheid ben ik ook niet zo toeschietelijk en men weet niet altijd hoe men mij moet benaderen. Ongemakkelijke situaties kunnen daardoor wel eens

Wat is uw mooiste ervaring in uw werk ooit? En wat uw moeilijkste?

Mijn mooiste ervaringen zijn de ontwikkelingen die ik elke dag weer doormaak. De uitzending naar Timor Leste ervaar ik als een totaal nieuwe geloofsbeleving. Het verschil in taalgebruik, cultuur, gewoontes en geografische aspecten, zijn uitdagingen en moeilijkheden waarmee ik dagelijks geconfronteerd word op Timor Leste. Maar ik kan dat alles aan, omdat ik in Hem geloof die mij heeft uitgezonden via de Congregatie.

Als u de nieuwe meisjes in het noviciaat een raad zou mogen geven, wat zou dat dan zijn?

Vergroot jullie geloof in Gods liefde door elke dag te ervaren als jullie roeping. Wees trouw en heb geduld in het vormingsproces in het noviciaat en sta oprecht open voor alles wat gaat gebeuren volgens de heilige wil van God. ●

Alle uitdagingen en problemen die ik ondervind zie ik als bewijs van Gods liefde jegens mij.

ontstaan in de gemeenschap of op het werk. Maar dankzij de liefde en het begrip van mijn medezusters maak ik langzaam stappen in de goede richting.

Is het ook wel eens moeilijk om een zuster te zijn en te leven in gemeenschap? En wat is de kracht, volgens u, van het leven in gemeenschap? Wat betekent voor u een leven in het teken van geloof en spiritualiteit?

In mijn leven ben ik vaker geconfronteerd met problemen en uitdagingen. Ik probeer ze te bekijken en te begrijpen vanuit mijn geloof en te zien wat God van mij wil met mijn leven. Alle uitdagingen en problemen die ik ondervind zie ik als bewijs van Gods liefde jegens mij. En voor mij is dit een gelegenheid om zijn liefde te beantwoorden door trouw te blijven leven als een Zuster PMY.



Java en Oost-Timor, impressies van een historicus

In de afgelopen novembermaand maakten Zuster Antonie en Zuster Wahyu een rondreis langs de gemeenschappen op Java en in Oost-Timor. Alles was zo georganiseerd dat ik hen, als geschiedschrijver van de Congregatie, kon vergezellen en voortdurend een beroep op hen kon doen als vertaalsters en informatieverschaffers bij gesprekken met zusters in het werkveld. Het was een geweldige belevenis en ik heb heel wat bouwstenen vergaard voor het boek waarvan de publicatie is gepland medio 2020, dus bij het tweede eeuwfeest van de Congregatie. Op deze plaats geef ik alvast enkele impressies en reflecties prijs.

door Charles Caspers

Nauwelijks waren Zuster Antonie en ik geland in Yogyakarta of we werden door Zuster Wahyu en Zuster Yuliana allervriendelijkst in de auto gezet en in een vaartje naar Wonosobo gebracht. Tijdens die autorit en bij alle volgende autoritten heb ik mijn ogen uitgekeken naar al die walmende automobielen en vooral naar de ontelbare motors die ons langs links en langs rechts voorbij suisden, vaak met drie, soms met vier en een enkele



Enmaal bekomen van de schrik van de drukte, raakte ik onder de indruk van de schoonheid van Java.

keer zelfs met vijf personen op één voertuig. Langs de route was goed te zien dat Indonesië volop in ontwikkeling is. Overal wordt gebouwd. Eenmaal bekomen van de schrik en van de drukte, raakte ik onder de indruk van de schoonheid van Java. De

afwisseling tussen de terrassen met bevoelde rijstvelden enerzijds en de ongegrepte natuur op steile heuvels en in diepe ravijnen anderzijds, met daartussen snelstromende rivieren, is fascinerend. Al is Java nog zo dichtbevolkt, toch voel je je opgenomen in het landschap. Een andere zichtbare afwisseling in het straatbeeld is die tussen rijk en arm, tussen pompeuze villa's en armzalige woningen. In Nederland is dat veel meer van elkaar

gescheiden. Dat Java overwegend islamitisch is, merkte ik niet alleen aan de talloze moskeeën in het straatbeeld maar spoedig ook aan de luide gebedsoproepen vijf maal per dag. Elke ochtend begint dat om 3.45 uur, dat is wel even wennen.

Wonosobo is ongeveer het geografische hart van Java. Hier staan op een mooi terrein het Moederhuis van PMY en Dena Upakara, de voortzetting van het doveninstituut waarmee in 1938 Zuster Maria

Een zevenjarig meisje kijkt heel geconcentreerd en schrijft foutloos 'Suster Antonie' op het bord.

Alacoque en haar vier medezusters op Java zijn begonnen. Nu wonen daar Indonesische zusters die in het Indonesisch en Javaans converseren en bidden. Ondanks, of misschien wel dankzij, de culturele verschillen tussen oost en west, viel mij juist op hoezeer de Indonesische zusters in dezelfde traditie staan als de Nederlandse. Net als in het Moederhuis in Den Bosch worden in het Moederhuis in Wonosobo elke dag de namen genoemd van de zusters die sinds de stichting van de congregatie op dezelfde kalenderdag overleden zijn. Net als hun medezusters in Nederland koesteren de zusters in Indonesië Maria, Jozef, Johannes en Vincentius als hemelse voorbeelden. En vooral, net als de zusters in Nederland vele generaties hebben gedaan, verrichten de Indonesische zusters liefdewerken.

Wat dat laatste betreft, de liefdewerken, viel mij als historicus de frappante overeenkomst op tussen de zusters uit de beginperiode van de congregatie en de zusters PMY. Net als toen het geval was, hou-



den de Indonesische zusters zich voor het grootste deel bezig met het welzijn van kwetsbare kinderen en kwetsbare ouderen. Net als de zusters die generaties lang hebben gewerkt op het Instituut voor Doven te Sint-Michiëlgestel leren de Indonesische zusters en de door hen getrainde vakleerkrachten op Dena Upakara aan jonge meisjes om goed articulerend te spreken en om visueel te luisteren ('lip-lezen'). Zo kunnen de kinderen hun achterstand bij het gewone regulier onderwijs bijbenen. Het belangrijkste doel is echter dat zij voldoende bagage meekrijgen om ook in hun verdere leven liefdevol met elkaar en anderen om te gaan.

Ik kan nog veel meer vertellen over mijn observaties, bijvoorbeeld over de inzet van de Zusters PMY voor arme lagen van de >

bevolking (zie bijvoorbeeld het artikel van Zuster Theresianne over Credit Union Les-tari (*Heeriaan december 2017*), maar ik beperk me hieronder tot de dove kinderen. We blijven nog even in Wonosobo waar alles is begonnen. Wat gelijk opvalt bij het betreden van Dena Upakara is dat de kinderen hier de ruimte hebben, licht en lucht. Er is alle gelegenheid om te rennen en te sporten. Het schoolprogramma is gevarieerd en intensief, maar de kinderen gaan er niet onder gebukt. Op mij maakten ze in ieder geval de indruk blij te zijn met de zusters en de andere leerkrachten. Maar misschien kwam die positieve indruk wel een beetje omdat ik – een ‘Orang Belanda’ (een Nederlander) – als een soort circusattractie op hun lachspieren werkte. Een zevenjarig meisje kijkt heel geconcentreerd en schrijft foutloos ‘Suster Antonie’ op het bord. Een andere kleine meid heeft moeite met ‘Charles’, maar ‘Karel’ lukt gemakkelijk.

De Congregatie onderkent het belang van voortdurende bijscholing en weet zich gesteld voor belangrijke keuzen voor de toekomst. Voor de bijscholing is de communi-

teit in Yogyakarta, bij het Helen Keller Instituut, van wezenlijk belang. Hier houden de zusters en hun leken-collega’s zich intensief bezig met de vorming van doofblinde kinderen of andere dove kinderen met een bijkomende beperking. Dit werk vereist grote deskundigheid, vandaar dat wordt samengewerkt met wetenschappers van de plaatselijke universiteit. Ik bezocht een klas waar de leerlingen samen met hun juf Nederland opzochten in de wereld-atlas. En warempel, ons kleine landje was in een mum van tijd gevonden. Ook andere Europese landen en hoofdsteden konden zij met gemak noemen en aanwijzen.

Een hartelijk ontvangst en een geweldig verblijf genoten wij daar bij de geestelijke nazaten van Joannes Zwijsen, met wie Jacobus Heeren ooit een haat-liefde verhouding had.

Een belangrijke keuze voor de toekomst heeft de Congregatie gemaakt met de vestiging van een school en internaat voor dove kinderen op Oost-Timor. Op dinsdag



Zuster Wahyu zoekt met leerlingen van het Helen Keller Instituut in de atlas naar Nederland.

21 november vlogen de beide oversten en ik naar de hoofdstad van dat kleine land (ongeveer de helft van Nederland), Dili. Zuster Marga bracht ons naar het logeeradres, een huis van de Fraters van Tilburg! Een hartelijk ontvangst en een geweldig verblijf genoten wij daar bij de geestelijke nazaten van Joannes Zwijsen, met wie Jacobus Heeren ooit een haat-liefde verhouding had.

De volgende dag zal mij nog lang heugen. Om vijf uur 's ochtends vertrokken wij oostwaarts naar Baucau. In het donker passeerden wij meermaals menselijke gedaanten die een kar met brandhout naar de stad sjorden. Schaduwen van loslopende honden en varkens kon ik ontwaren. Na de dageraad kwamen er ook geiten en koeien tevoorschijn. Bij dorpen staarden mannen, vrouwen en kinderen ons na. Toen wij na bijna vijf uur arriveerden werden wij vorstelijk onthaald door Zuster Anastasia, Zuster Ignatia, hun staf en de jeugd. De kinderen dansten voor ons als kleine prinsen en prinsessen.

Al 21 leerlingen telt de Mariaschool van PMY, verdeeld over vijf klassen want de groep is heel divers. Verwonderd vroeg ik aan Marga, Anastasia en Ignatia die samen één kleine huiskamer en één klein slaapvertrek delen, waar zij de energie vandaan halen om dit allemaal te doen. Uit de kracht van gebed en omdat zij zich gesteund weten door de Congregatie luidde het antwoord. Daarnaast beleven zij vreugde aan de vaak verrassende voordeelingen van hun pupillen. Het flitste door me heen dat vroeger de zusters in Nederland op dezelfde wijze in staat waren om werk te verrichten dat de menselijke maat te boven gaat. Hoe belangrijk is Oost-Timor, met stip het kinderrijkste land van heel Azië, voor de Congregatie? De toekomst zal het uitwijzen.



Ontvangst op Timor Leste

De laatste dagen van de studiereis, terug op Java, waren ontspannend. Op zaterdag 25 november vierden de zusters feest met een bloemschik- en een kookwedstrijd. Ondergetekende smulde van de kostelijke gerechten en mocht op zondag na de prachtig gezongen mis het boek over Heilig Kaatje presenteren: Zacht, doch krachtdadig, maar dan in het Indonesisch, Lembut, tetapi Juga Penuh Daya. Op maandag 27 november bezochten we in Semarang een tehuis voor arme bejaarden. Een oude dame sprak mij aan in foutloos Nederlands. Dat had ze vroeger geleerd op de Chinees-Nederlandse school. Haar beste vriendin woont in Groningen. Een lichtpuntje in de gedeelde geschiedenis van Java en Nederland. Dinsdag hadden de novicen een feestavondje voor ons georganiseerd en woensdag ging het weer in een vaartje naar Yogyakarta. Donderdag 30 november landden Zuster Antonie en ik veilig op Schiphol. De studiereis zat erop. ●



Een Koning op een ezelsveulen

door Zuster Augusta de Groot

Alleen een regerend vorst mocht zittend op een paard de poort van Jeruzalem binnen gaan. Ieder ander moest afstappen en lopend met de teugels in de hand door de poort de stad binnentrekken.

“Hosanna, die komt in de naam van de Heer”, woorden uit psalm 118, zingen ook wij op Palmzondag. Maar welke koning zou Jeruzalem binnen willen komen, gezeten op een ezel, het vervoermiddel van de armen?

De ezel heeft daarom ook de bijnaam van ‘pakken drager’ van Jeruzalem. De ezel op de afbeelding is wel een bijzondere ezel, want hij is wit van kleur en dat is een grote zeldzaamheid, zoals ook de witte raaf dat is. Is het een nieuw teken voor onze wereld, nu hier een Bevrijder en Verlosser binnenkomt op een wit ezelsveulen?

Als we kijken naar de ezel dan zien we dat hij zijn kop laat zakken, alsof hij weet heeft en voelt wat Jezus na dit hosannageroep tegemoet gaat. Dieren lijken soms wijzer en gevoeliger dan mensen.

De rotsen op de achtergrond verwijzen naar de Calvarieberg.

Kinderen betuigen Hem alle eer door hun kleding uit te spreiden en Jezus spontaan te begroeten. Iemand probeert nog snel een tak van een palmboom te hakken en Hem alle lof toe te zwaaien, maar hij is te laat en kan alleen nog kleine takjes naar beneden gooien.

Uit de stadspoort zijn ‘grote mannen’ gekomen om eens te kijken wie die Jezus nu eigenlijk is. Ze hebben veel over Hem gehoord en hebben al plannen gesmeed om van Hem af te komen. Nu zien ze Hem op een ezel de stad binnen komen en maar één van hen heeft een klein palmtakje in de hand genomen.

Was het misschien Nicodemus die Jezus wel eens in het geheim ontmoet had? Jezus wendt zich van hen af en kijkt naar de apostelen, de kinderen en naar ons. Zijn apostelen zijn Hem, nu nog, tot steun omdat zij uitzien naar zijn koningschap. Later merken ze dat zij daar niets van begrepen hadden.

Als wij verder kijken, zien we dat de weg al wat naar beneden loopt alsof Jezus niet binnen mag, maar op weg is van Galilea naar Jeruzalem en naar verder lijden en sterven op Golgotha.

En waar staan wij, die kijken naar deze icoon?

Horen wij bij de kinderen die Hem met vreugde welkom heten?

Scharen wij ons bij de ‘grote mannen’, met kwade bedoelingen, die argwanend naar het hele gebeuren kijken?

Voelen wij ons thuis bij de apostelen die hoopten op een koningschap van Jezus?

Durven wij te kiezen voor een koning op een ezel en kunnen we zijn als een onbevangen kind en Hem tegemoet gaan met een palmtak in de hand? ●

Algemene Oversten DMJ - deel 9c

Venantia van Maanen 1929-1947



Op 7 juli 2018 bestaat de Congregatie DMJ 198 jaar. In die jaren zijn er 16 Algemene Oversten geweest. Van Anna Catharina van Hees in 1820 tot aan Zuster Antonie Ardatin nu. (sinds 2013) In deze serie besteden we aandacht aan de Algemene Oversten die de Congregatie gekend heeft in bijna twee eeuwen DMJ. De bestuursperiode van Zuster Venantia duurde, net als die van haar voorgangster Zuster Simplicia, 18 jaar. De Congregatie kende in die jaren veel uitbreiding en een Wereldoorlog. Daarom over Zuster Venantia drie delen. Deel één (*Heeriaan herfst 2017 blz. 13 t/m 17*) ging over haar periode tot aan de Tweede Wereldoorlog. Het tweede deel (*Heeriaan winter 2017 blz. 12 t/m 17*) ging vooral over wat de oorlog voor gevolgen had in de verschillende gemeenschappen en instituten. Dit derde – en tevens laatste deel – gaat verder waar deel één eindigde, de terugkeer van de visitatiereis uit China.

door Zuster Veronie Franken

1939

Toen Moeder Venantia en Zuster Dominica uit China terugkwamen op 2 september 1939, was er in Nederland al veel van de oorlogsdreiging te merken. Daarnaast gebeurde er ook in de Congregatie veel.

Op de dag dat de twee reizigsters thuis kwamen, reden zij eerst langs het ziekenhuis waar Zuster Ancilla de Wert, vicaresse van het bestuur, ernstig ziek lag. Op 18 september overleed zij op de leeftijd van 55 jaar.

1940

Er moesten allerlei maatregelen getroffen worden met het oog op een dreigende oorlog. Bijvoorbeeld mogelijke luchtaanvallen. Er werden op verschillende plaatsen in het Moederhuis brandblusapparaten opgehangen en demonstraties gegeven op de speelplaats van de kinderen. Er werden ook al ruimtes gevorderd door het Nederlandse leger in verband met de mobilisatie.

Er werd in die dagen rond Pinksteren veel genaaid, de zusters zouden in tijd van

nood een verpleegstersuitrusting krijgen. Er werd iedere nacht gewaakt, kelders werden extra gestut enzovoorts, enzovoorts.

Op Pinkstermorgen 12 mei waren de Duitsers op het stadhuis en was 's-Hertogenbosch bezet.

En ondertussen gingen de bestuurstaken door. Er kwamen aanvragen voor nieuwe scholen en steeds weer moest het antwoord gegeven worden: "We hebben er geen zusters voor".

Er staat veel in de kronieken. Zo ook het volgende verhaal.

"Zuster Gonzales, van het internaat van de kweekschool had zorgvolle nachten, toen zij met de kinderen in het gymnastieklokaal sliep. Gewoonlijk lag ze in een stoel, half aangekleed. Ongetwijfeld heeft haar dit geen goed gedaan. Rond 20 juni werd ze ziek, moest overgebracht worden naar de ziekenkamer van de kinderen en kreeg trombose in haar benen. De dokter had niet veel hoop, ze moest veel gal braken. De dokter oordeelde dat het goed zou zijn als ze bediend werd. De kinderen zegde ze nog echt moederlijk goedendag. Met volle kennis en volkomen overgave ontving ze de H.H. Sacramenten¹. Ze stierf daarna."

1941

Ook Zuster Theresi – novicenmeesteres – werd ziek. Zij moest in het ziekenhuis onderzocht worden, maar dit werd uitgesteld vanwege de drukte voor de aanstaande kleding en professie eind december 1940. Begin januari 1941 zou het medisch onderzoek plaatsvinden. De dokter schreef enkele weken volkomen rust voor en een zeer streng dieet.

Het was een hele zorg voor Moeder Venantia, daar er ook al geruime tijd geen Aspiranten-Overste was en Zuster Theresi

het noviciaat en aspiraant verzorgde.

Zuster Venantia zou proberen één keer in de week les te geven in het noviciaat.

Maar op 20 januari 1941 werd zij zelf ernstig ziek. Eerst dacht de dokter aan griep, drie dagen later zei hij dat het longontsteking was. Het werd zo erg dat zij de H.H. Sacramenten ontving. "Alle zusters leden onder een angstige bezorgdheid". Gelukkig doorstond zij de crisis, maar was daarna uiterst zwak. "Maar we konden O.L.Heer bedanken, die de Eerwaarde Moeder voor ons gespaard had."

Een maand later kreeg de Congregatie nog een verlies te verwerken. Op 23 februari 1941 overlijdt Zuster Electa Rijckart op de zeer jonge leeftijd van 31 jaar.

Op 11 mei 1941 was het Keuzekapittel.

Gekozen werden:

- Zuster Venantia van Maanen, Algemeen Overste;
- Zuster Dominica Sterk;
- Zuster Marie van Uden;
- Zuster Albertina van Uden;
- Zuster Agatha van Moorsel.

In juni 1941 werden door de bezetter verschillende religieuze hoofden van scholen gedwongen tot neerlegging van hun ambt. Dit overkwam ook Zuster Dilecta Haaker in Wijk aan Zee.

Nu een meer positief geluid: In september 1943 werd in Amsterdam in de Vredeskerk een V.G.L.O.² school geopend. Zuster Clementissima van der Linden was de oprichtster hiervan. Het was een nieuw soort school die zij zelf ontwikkeld had.

Wat ook opvalt in alles wat er over deze jaren is beschreven, is de bereidwilligheid van de mensen. Het er voor elkaar klaarstaan en roeien met de riemen die je hebt. >

1942

In 1942 kwamen een paar klassen van het seminarie van het bisdom naar Udenhout en maakten in huize Sint Vincentius gebruik van de kapel en een paar grote spreekkamers. Er werd gevraagd aan de zusters of zij voor ongeveer honderd jongens konden koken. Dit werd toegezegd en had een lange vruchtbare samenwerking tussen het seminarie en Sint Vincentius tot gevolg”.

DE BEVRIJDING IN ZICHT

Op 11 mei 1944 kwam het Kapittel der Keuze bijeen. Gekozen werden:

- Zuster Venantia van Maanen, Algemene Overste;
- Zuster Humilia van der Linden, Vicaresse;
- Zuster Dominica Sterk, assistent;
- Zuster Albertina van Uden, assistent;
- Zuster Hendrica van de Laak, assistent.

Op deze dag (11 mei 1944) kwam ook het bericht dat de paviljoenen van het Paedologisch Instituut in Nijmegen ontruimd moesten worden. Dat wil zeggen, de inrichting zou worden gebruikt als lazaret voor de Duitse soldaten en Duitse zusters zouden hen verplegen. Alles moest worden achtergelaten. Later mochten levensmiddelen en andere zaken oogluikend worden meegenomen.

Ruim 80 lichamelijk gebrekkige kinderen, de moeilijk opvoedbaren uit Villa Waalheuvel in Ubbergen, die in het Paedologisch Instituut waren opgenomen sedert de inbeslagname van Villa Waalheuvel en ruim 20 internen van het Paedologisch Instituut gingen met Moeder Angèle en met 14 zusters en verschillende leken-onderwijzeressen naar het Doofstommen Instituut te Sint-Michiëlgestel waar met de directeur van Overbeek, een overeen-

komst getroffen werd voor de opname van deze kinderen. Er moesten verschillende voorzieningen getroffen worden en hier en daar veranderingen worden aangebracht. De kinderen bleven daar tot na de bevrijding (van het zuiden van het land). Op 18 december 1944 moesten ze vertrekken naar Oudenbosch, want toen kwam er een Canadees hospitaal in het Instituut.

Ter verduidelijking: Ruim een jaar lang zijn er geen dove leerlingen op het Instituut geweest. Zij kwamen uit het hele land en er was geen vervoer meer tot augustus 1945.

De zieken van de Sint Maartenskliniek en de overige kinderen van de lighallen plus 14 zusters, konden naar het Canisiusziekenhuis waar 60 bedden werden afgestaan.

Begin september 1944 was de toestand in Brabant zó gespannen, dat besloten werd geen interne leerlingen van Kweekschool Concordia in 's-Hertogenbosch en internaat 'St. Marie' in Eindhoven te laten terugkomen. Ook het reizen werd te gevaarlijk, treinen werden beschoten.

5 MEI 1945 - VREDESTIJD

Na maanden van spanning en zorgen over onze medezusters in het noorden kwamen spoedig na de 5e mei berichten van alle huizen binnen. Over het algemeen hebben de zusters zich wel wat moeten ontzeggen, maar goddank waren er toch geen slachtoffers van de honger.

125-JARIG BESTAAN CONGREGATIE DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH

Op 7 juli 1945 bestaat de Congregatie 125 jaar. Dit wordt groots gevierd.



7 juli 1945, van links naar rechts: Zuster Dominica Sterk, Zuster Elise van der Westen, Rector Oomens, Mgr. Hendrixx, Mgr. Mutsaerts, Zuster Venantia van Maanen, Zuster Humilia van der Linden, Zuster Albertina van Uden, Zuster Hendrika van de Laak.



Zuster Venantia viert haar 75-jarig kloosterfeest

KEUZEKAPITTEL 1947

Op 11 mei 1947 was er weer een Keuzekapittel. Na 18 jaar en ook vanwege haar leeftijd moest Zuster Venantia aftreden als Algemene Overste, maar de zusters wilden graag dat haar Gouden Kloosterfeest (de eigenlijke datum was 31 mei 1947) nog vóór die datum gevierd zou worden. Dit had op 9 en 10 april 1947 plaats. Op dit feest was de refter versierd met vier geschilderde wandkleden van Zuster Louisa van Rooijen, voorstellende de H. Geloften en de Liefdewerken.

Er is het een en ander van deze viering bewaard gebleven in het archief. Onder andere ook een album waarvan elk pagina een geïllustreerde wens van iedere afdeling bevatte.

In 1972 vierde Zuster Venantia in Sint Jozefoord te Nuland haar 75-jarig kloosterfeest!

Zuster Lambertine Eijgenraam maakte



van deze gelegenheid gebruik om De Heeriaan, waarvan in 1965 het laatste nummer verschenen was, nieuw leven en een nieuwe naam in te blazen door het eerste nummer van de KKC = Kontakt Kongregatie Choorstraat uit te geven. Heel feestelijk opgemaakt voor Zuster Venantia!

OVERLEDEN

Zuster Venantia overleed op 15 augustus 1973 op 96-jarige leeftijd in Sint Jozefoord te Nuland en werd begraven op het kloosterkerkhof aldaar. ●

- 1 Niet door Rector Rooijackers, die werd op dat moment door de bezetter weggevoerd naar Kamp Vught. (Zie Heeriaan winter 2017 blz. 12 onderaan en verder blz. 13).
- 2 Verlenging van de Lagere School met twee jaar.



Zuster Venantia en haar opvolgsters v.l.n.r. Zuster Vianney de Lange, Zuster Lambertine Eijgenraam, Zuster Elise van der Westen en Zuster Venantia van Manen.

†

Na in geloof de H. H. Sacramenten der Zieken ontvangen te hebben overleed 15 augustus 1973 te Nuland St. Jozefoord

ZUSTER VENANTIA

(Bobina Margaretha van Maanen)

Geboren 12 augustus 1877 te Groningen.

Opgenomen in de Congregatie der „Dochters van Maria en Jozef“

Choorstraat 7, 's-Hertogenbosch

31 mei 1897.

Geprofeest 16 juli 1899.

Begraven op het kerkhof van St. Jozefoord
18 augustus 1973.

*

Zoekende naar een woord uit de H. Schrift, dat het leven van Zr. Venantia het best kon samenvatten, leek het toch beter, om voor haar een spreuk te nemen uit de Navolging van Christus van Thomas à Kempis. Dit woord is: „Si vis utiliter aliquid scire et discere: ana nesciri et pro nihilo reputari“. De Im. Chri c 2.15. In vertaling luiden deze woorden: „Als gij iets van

werkelijk nut wilt kennen en leren, houd er dan van om (door anderen) niet gekend te worden en voor niets te worden geteld“. Zo hebben wij, in s. Jozefoord, Zr. Venantia zien leven. En de boven aangehaalde spreuk wilde voor haar niet betekenen, dat zij zich eenzaam terugtrok in een hoekje, Zij stond met haar belangstelling en genegenheid midden tussen haar medezusters. Zij kende als vroegere novicenmeesteres en algemeen overste zeer veel zusters. Zij had de gave om al die Zusters, die tot haar kwamen (ook nog in s. Jozefoord), tot geestelijke rust te brengen en ze te bezielen met de bovenaangehaalde woorden van Thomas à Kempis. Zij was radicaal in haar geestelijk leven en wilde dat haar Zusters het ook zouden zijn.

Het einde van haar leven was precies, zoals zij het gewenst had: te sterven op een Mariadag, tevens een dag, aan de H. Joseph gewijd. Ook hierdoor wilde zij een echte dochter van Maria en Jozef zijn. Zij heeft haar wens vervuld gezien: zij overleed op het feest van Maria ten Hemelopneming, welk feest viel op een woensdag, dag van de H. Jozef.

Dierbare medezusters en familieleden, bidt voor mij, en vergeet niet, hoe ik U trachtte vóór te leven.

Mijn God, bewerk, dat de zielen één zijn in de waarheid en de harten één in de liefde. 300 d. afl.

Voor Uw hartelijke belangstelling en medeleven bij het overlijden en de begrafenis betoond, betuigen wij onze oprechte dank. Zusters van St. Jozefoord.

Boerenbond

Kijk, een optreden in de jaren '90 van de vorige eeuw!

'DE BOERENBOND'
en
'HET KOOR VAN DE
ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT'

De Boerenbond was volgens de traditie een koor waar iedereen aan mee kon doen, of je nu zingen kon of niet. Zuster Cecilia van der Poel was de dirigente.

Op feesten, zoals op onderstaande foto, werd het koor van de zusters aangevuld met de Boerenbond. Het leverde altijd wel een applaus op!

ZOEKPLAATJE

Herkent u de volgende zusters op de foto? Ze staan hieronder op alfabetische volgorde:

Zuster Angéla Waidacher;
 Zuster Angelique Verheul;
 Zuster Cecilia van der Poel;
 Zuster Egidia van Grinsven;
 Zuster Gertrudis Kunst;
 Zuster Hadewych Kupers;
 Zuster Hedwig Gemen;
 Zuster Imeldine van Helvoort;
 Zuster Marie Francisca Wessels;
 Zuster Marie Grignon Fransen;
 Zuster Norbertini Lases;
 Zuster Regina de Bruin;
 Zuster Silvestra van de Ven;
 Zuster Thomasina Kint;
 Zuster Valentina Spitteler;
 Zuster Vianney de Lange.



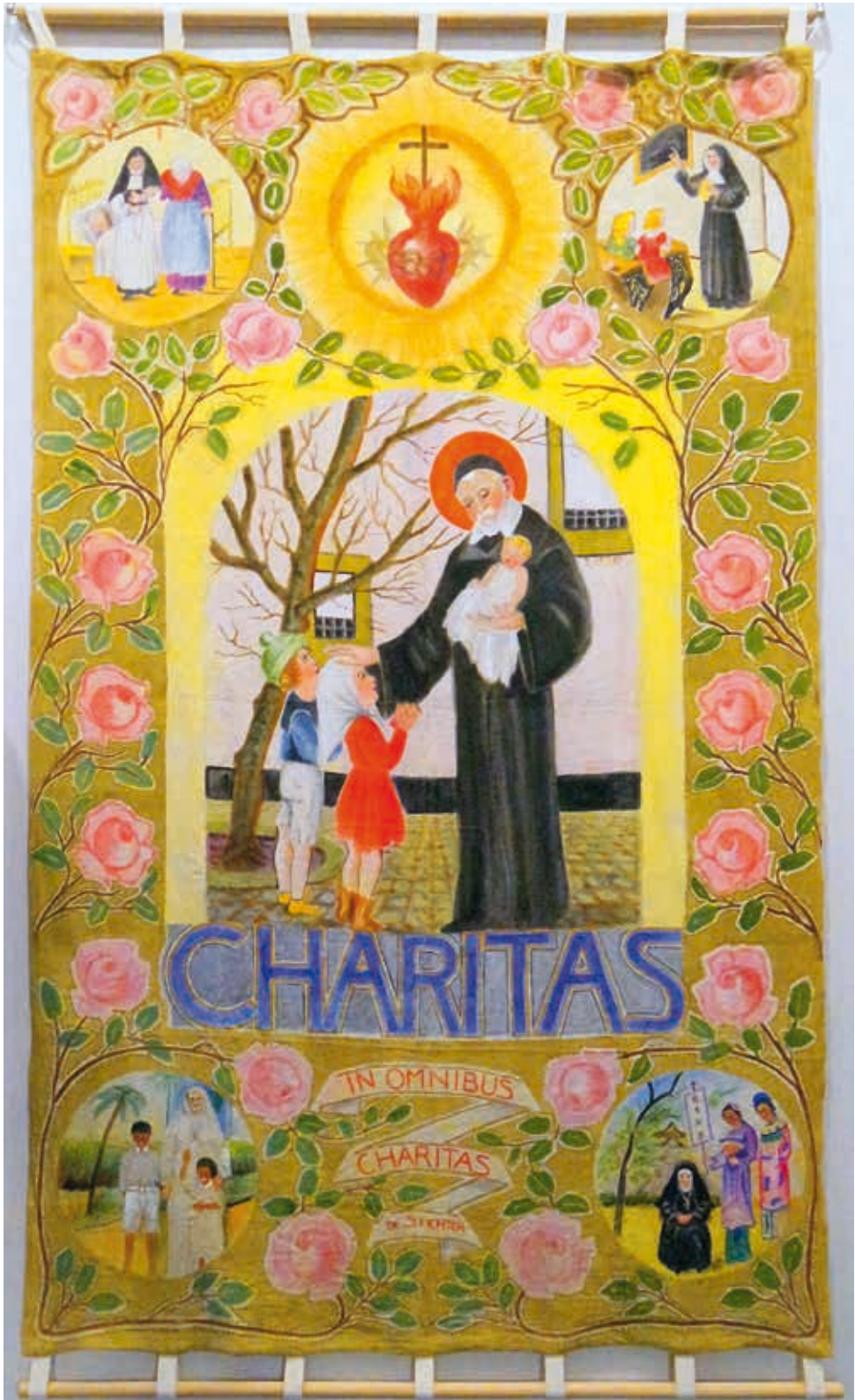


Foto:
Marie Louise
van Daele

Wandkleden in het atrium van de kapel van het Moederhuis – deel 1

Charitas

Uit het archief van de Congregatie DMJ weten we dat Algemene Overste Venantia van Maanen op 31 mei 1947 haar gouden feest zou vieren. Vanwege omstandigheden - die te maken hadden met de voorbereidingen voor een bestuurswisseling - werd de viering van dit feest vervroegd naar 9 april 1947. De refter was prachtig versierd: er hingen onder andere vier grote wandkleden, geschilderd door Zuster Louisa van Rooijen (1880 - 1955).

door Ton Vogel

KLEINSCHALIGE ZWERFTOCHT

Na het feest verhuisden de beschildeerde doeken naar Sint Marie, het internaat op de Papenhulst. Op de bovenste verdieping, op zolder, was het atelier van Zuster Louisa. Daar werden de wandkleden opgehangen. Later kwamen drie van de vier wandkleden op het archief in het Moederhuis terecht, waar ze bewaard werden op een tafel, afgedekt door een laken om ze tegen invallend licht te beschermen. Maar het vierde kleed ...?

In 1995, bij het 175-jarig bestaan van de Congregatie, werden de drie kleden tentoongesteld en... daarna weer opgeborgen. Echter, niemand dacht nog aan het bestaan van het vierde wandkleed...

Tot op zekere dag in 2014 een mevrouw aan de deur kwam van Papenhulst 5: Henny Luers-v.d. Wouw. Ze was onderwijzeres geweest aan de H. Hartschool van de zusters aan de Papenhulst. Ze vertelde dat ze in 1988 het wandkleed had meegenomen, om het van de ondergang te redden. Het lag destijds op de zolder van de school. Ze vroeg of er nog belangstelling voor was...

HET WANDKLEED 'CHARITAS' IS WEER THUIS

Natuurlijk! Het heeft als thema: charitas, dit is - naast spirituele verdieping - dé opdracht van de Congregatie. Vanaf 2014 is het viertal wandkleden dus weer compleet en sinds die tijd hangen ze in het atrium van de kapel. Een triviale bijkomstigheid is dat bezemstelen van de Actionwinkel aangeschaft werden om deze kleden keurig vlak tegen de wand te hangen. Misschien zullen ze in de toekomst verhuizen naar Indonesië.

Het wandkleed meet 200 bij 120 cm. Het is van ruw en ongebleekt linnen, meestal canvas genoemd. Het schilderstuk kwam tot stand rond 1946. Centraal staat Vincentius die zich ontfermt over enkele weeskinderen. De omranding van rozen spreekt voor zich. Boven is het Hart van Jezus afgebeeld, brandend van liefde en gepijnigd door de doornenkroon. Hiernaast zien we links in de cirkel het werk van naastenliefde, nl. de ouderen- en armenzorg, vanaf 1820 gepraktiseerd door de Congregatie van de Zusters van de Choorstraat. Rechts wordt onderwijs gegeven, met een zuster voor de groep. In de cirkel linksonder begeleidt een zuster - in >



detail van het wandkleed Charitas, 'De missie in Oost-Mongolië'.

Foto: Marie Louise van Daele

tropenkleding – dove kinderen. Dat werk begon op Java in 1938 en gaat voort.

Rechtsonder wordt het missiewerk in China getoond, dat geduurd heeft van 1922 tot 1948. Op het vaandel met het kruis erop – gedragen door het Chinese dametje – schilderde Zuster Louisa vier Chinese karakters, onmiskenbaar Mandarijn. Dit bevestigde mijn kleinzoon die al jarenlang sinologie studeert in Leiden. De Chinese karakters zijn volgens hem te onduidelijk geworden om de betekenis te kunnen duiden. Eén karakter kan iets

betekenen als 'instrueren', de laatste twee duiden waarschijnlijk op een eigennaam. Wel bijzonder dat het geen nep-karakters zijn, dus we mogen ervan uitgaan dat Louisa zich zeker verdiept heeft in de Chinese taal en cultuur.

Tenslotte de banderol met de tekst tussen de twee missie-tafereeltjes. De stichter, pastoor Heeren, bedacht het credo van de Congregatie: In Omnibus Charitas. Met de H. Vincentius in het achterhoofd. Hij kende zeker de tekst uit de Bijbel: Caritas Christi urget nos, de liefde tot Christus dwingt ons. (2 Kor. 5,14).

VINCENTIUS EN CHARITAS

De centrale voorstelling toont ons de heilige Vincentius à Paulo die bij veel zuster- en broedercongregaties hoog in het vaandel staat. Voor degenen die eens een Vincentiaanse reis hebben meege- maakt met de fraters en zusters van Tilburg (CMM en SCMM) naar Frankrijk, klinkt deze naam heel vertrouwd. In de zeventiende eeuw gaf Vincentius de armen en gebrekkigen in het land van Louis XIV



een gezicht. De heilige Vincentius staat synoniem voor naastenliefde, liefdadigheid, d.i. caritas. In 1625 stichtte hij de Congregatie van Lazaristen, zo genoemd naar het Moederhuis St. Lazare in Parijs. Voor de vrouwen die zich aangesproken voelden door zijn idealen richtte hij, samen met Louise de Marillac, in 1633 de nonnencongregatie Dochters van Liefde op. Ze waren sociaal actief buiten de kloostermuren en ... dat was nieuw. Behalve voor zieken en armen spande Vincentius zich in – met zijn volgelingen – voor ouderen, geestelijk misdeelden, misdadigers en vondelingen. Zijn beweging betekende een evolutie in de kijk op zwakkere medemensen. Vincentius à Paulo overleed op 27 september 1660 en werd bijgezet in de kerk van St. Lazare in Parijs. In 1737 werd hij heiligverklaard. Zijn voorbeeld vond navolging en in de 19de eeuw werden door de student Frédéric Ozanan de zo genoemde Vincentiusverenigingen opgericht ter ondersteuning van sociaal zwakkeren in de samenleving. Ze bloeien nu wereldwijd. Het voorbeeld van Vincentius wordt ook bij de zusters DMJ nagevolgd en is naast Maria, Jozef en Johannes evangelist ook patroon van de Congregatie. Vandaar hun werk bij de gehandicapten en bejaarden al gedurende bijna 200 jaar. Veel andere sociaal actieve congregaties beoefenen eveneens de Vincentiaanse spiritualiteit. ●

Met dank aan Zuster Veronie Franken en Anne-Marie Coopmans, beiden werkzaam op het archief in het Moederhuis.

Beeld Vincentius in
het Moederhuis te
's-Hertogenbosch.

Ode aan de patroonheiligen – deel 1 van 4

Joseph

Zoals bekend heeft de Congregatie vier patroonheiligen: vier mensen uit de Bijbel of de kerkgeschiedenis die voor haar van belang zijn. Pastoor Heeren heeft deze vier indertijd vastgesteld. De patroonheiligen zijn: Maria en Joseph; zij zijn ook de naamgevers van de Congregatie. In het boek: 'De wortels, de twijgen en de vruchten van de boom' worden zij zelfs 'de ouders van de Congregatie' genoemd. Woorden van Pastoor Heeren zelf. De twee andere patroonheiligen zijn Johannes de Evangelist en Vincent Depaul, vaak ook Vincentius à Paulo genoemd. In de volgorde van het kalenderjaar komt in deze en in de volgende uitgaven van 'De Heeriaan' steeds een van hen in een 'Ode aan ...' voorbij.

door Theo Bos

We beginnen met Joseph; zo wordt hij, onder andere in de naam van de Congregatie beschreven, al zeggen en schrijven velen ook Jozef.

Zijn feestdag is 19 maart, al zijn ook 23 januari 'Feest van de verloving van Joseph met Maria' en 1 mei ('Dag van de arbeid': Joseph als Werkman), aan hem gelieerd. De Koptische Kerk heeft ook 20 juli en de Oosterse Kerk kent 26 december als Jozef-feestdag.

Joseph kennen we vooreerst uit de Bijbel. In vergelijking met Johannes en vooral met Maria is er over Joseph maar weinig geschreven. Hij komt voor in het Evangelie van Matteüs (1 & 2): Joseph staat daar in het overzicht van de afstamming van Jezus: de bekende genealogielijst: van Abraham, via David en Joseph zelf naar Jezus. Ook in het verhaal van de vlucht naar Egypte, kort na Jezus' geboorte wordt hij nog genoemd. Verder niet meer. Bij Lucas komt Joseph wat vaker voor: bij

de aankondiging van Jezus' geboorte: de engel die hem vertelt Maria trouw te blijven. Natuurlijk gaat hij met Maria mee naar Bethlehem, en nadien naar Egypte, om later samen terug te keren naar Nazareth. Lucas noemt Joseph ook nog bij de reis van Jezus naar Jeruzalem, toen Jezus twaalf jaar was, om daar het Paasfeest te vieren, en dat Joseph en Maria hem later kwijt waren, maar terugvonden in de tempel (1,2 en 3).

En uit de Bijbel weten we ook dat Joseph timmerman was.

Meer weten we, in strikte, letterlijk zin niet van hem. Althans niet vanuit de canonieke Bijbel: er zijn nog wel de zogenaamde Apocriefe (verborgen) Bijbelboeken. Zo is er het 'Proto-Evangelie van Jakobus' (halverwege 2e eeuw). En er blijkt ook nog een 'Geschiedenis van Jozef de Timmerman' (400?) en een 'Evangelie over de geboorte van Maria' (480?) te zijn. En tot slot: er bestaat ook nog een zogeheten



Het oudste beeldmerk van de Congregatie, met Jozef, Maria en het kind Jezus.

'Pseudo-Matteüs Evangelie' (600?). In deze apocriefe geschriften wordt verhaald over de eerste ontmoeting van Joseph en Maria.

Omdat (volgens deze geschriften) Maria's toekomstige bruidegom haar maagdelijkheid moest respecteren, verliep de uitverkiezing op een ingewikkelde manier. Tezamen met alle andere ongetrouwde afstammelingen van koning David werd hij opgeroepen om te zien wie van hen de gelukkigste was om met Maria te mogen gaan trouwen. Doordat zijn herdersstaf ging bloeien en een duif uit die staf tevoorschijn kwam, was het duidelijk dat hij de door God uitverkoren bruidegom was. Het blijkt dat al heel snel mensen van al-

les bij of over Joseph, gezien zijn bijzondere plaats in het geboorteverhaal van Jezus, gingen bedenken, onder andere zijn leeftijd. Wellicht kunnen de verhalen in de apocriefe geschriften daarvan als een neerslag worden gezien. Maar Joseph is niet alleen bekend geworden door wat er letterlijk in de bijbel staat, ook wat er niet, of meer tussen de regels over hem geschreven is. En dan denk ik vooral aan de hem toegekende karaktereigenschappen en persoonlijke eigenschappen.

Joseph staat onder andere bekend als rechtschapen, liefdevol, trouw, bescheiden en kundig. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in het lied: 'Maria die zoude naar Bethlehem gaan': daar staat over Joseph (in strofe 1): 'Joseph zoude met haer gaen', in strofe 2: vroeg Joseph: 'Maria wat zullen wij maken?'. en in de minder gezongen strofe 5: 'Joseph moeste om waterken gaen¹, en Sint Joseph sloeg (in de vervrozen leye) er met zijn toebaksdoze een lommetje in'.²

Iets soortgelijks in het lied (boekje eucharistieviering Moederhuis DMJ, feestdag St. Joseph): 'Sint Jozef luistert naar Gods stem', en wordt daar als 'wijs, welbedacht, trouw en welgezind' beschreven.

Joséphs echte waardering is van veel later datum: eigenlijk stamt die pas vanaf de middeleeuwen, naar men zegt sinds in het westen de menselijkheid van Jezus meer werd benadrukt. Hij lijkt verering te zijn gaan genieten in de kringen van de Franciscanen, waarschijnlijk is er een relatie met Joseph en hun eigen bescheidenheid. Als 'minderbroeders' zullen ze zich naar het voorbeeld van Franciscus († 1226) ook als zodanig ook in Joseph herkend hebben. De waardering van Joseph is ook te danken aan Bernardus van Clairvaux († 1153), Teresa van Avila († 1582) en Franciscus van Sales († 1419). Dankzij Paus >



Rustpauze tijdens de vlucht naar Egypte door A. Woensam omstreeks 1529.

“Hij is de man die Gij gegeven hebt aan de Moeder van uw Zoon, de maagd Maria. Hij is de goede en getrouwe knecht aan wie Gij uw gezin hebt toevertrouwd.”

Sixtus IV († 1448) kwam Joseph op de heiligenkalender te staan, Paus Gregorius XV († 1623) maakte er een verplichte feestdag van. En nog later gaf Paus Benedictus XIII († 1730) Joseph een plekje in de Litanie van Alle Heiligen. Paus Pius IX benoemde hem tot patroon van de kerkgemeenschap en vanaf 1919 heeft Joseph een eigen prelatie in het missaal: “En nu, op dit hoogfeest, verheerlijken wij U omwille van de heilige Jozef, hij vond genade in uw ogen. Hij is de man die Gij gegeven hebt aan de Moeder van uw Zoon, de maagd Maria. Hij

is de goede en getrouwe knecht aan wie Gij uw gezin hebt toevertrouwd. Als een vader heeft hij zorg gedragen voor uw eniggeboren Zoon, ontvangen van de Heilige Geest: Jezus Christus onze Heer. Door wie de engelen, enz.”

Er is nog veel meer (mijn inziens moois en interessants) over Joseph te vertellen. Het verhaal gaat ook dat Joseph is gestorven in de armen van Jezus en Maria; een goede dood. Dat hij dan ook patroon is geworden van een ‘zalige’ dood zal dan ook niet vreemd zijn.

Terug naar pastoor Heeren: (boek: 'De wortels', enz.): "Rond de stichting van de Congregatie (1820) kleurden devoties het godsdienstig leven, en het religieus leven was doordrongen van ascese". Dat gold ook Pastoor Heeren zelf. Dat kan – denk ik – als een reden voor zijn keuze voor Joseph hebben gespeeld. Dat hij (ook) een grote verering had voor Maria, zal evenmin verbazing wekken. In de in 1852 uitgegeven Constitutiën van de Congregatie zegt Pastoor Heeren het zelf zo: "Om de benaming van Dochters van Maria en Joseph, erkennen en verkiezen al de Leden van deze Vergadering, de H. Maagd Maria, die de Moeder van het Hoofd der H. Kerk, van Christus is, ook als hare Moeder en opperste beschermster, en den H. Joseph, den voedstervader van Jezus en den Bruidegom van Maria, als haren eersten en bijzonderen Beschermheilige naast Maria: terwijl zij tevens, in navolging van Christus, zich met kinderlijken eerbied en liefde onder de zorg en leiding van de H. Maria en Joseph, als hare geestelijke Ouders, stellen, en als dusdanig de zelve zullen vereeren."

Joseph als 'voedstervader': een term die ik eerst niet kende. Een titel voor Joseph die ook voor anderen ietwat vreemd of archaisch kan klinken. Niettemin is dat een van de vele titels die Joseph zijn toegekend. Talrijk zijn ook zijn patronaten; naast die van patroon van vluchtelingen en migranten, uiteraard ook die van de timmerlieden en meubelmakers. En blijkbaar (tegenwoordig?) ook van makelaars en huizenverkopers: als een te koop staand huis niet snel wordt verkocht, is de remedie een Jozefbeeld in (speciaal daarvoor gemaakte (!) zakken in de grond te stoppen. Dat zou de verkoop bespoedigen. En ook geldt Joseph als de



patroon van een 'gelukzalige levensstaat'.

Joseph: tot slot: een man van (letterlijk) niet veel woorden in de Bijbel, maar des te meer over hem figuurlijk (in eigenschappen en talenten), toebedacht in de praktijk, vanuit devotie en spiritualiteit.

Joseph: dank en eer voor wat je hebt betekend voor velen, (nog) betekent voor ook menigeen van nu en ook zult blijven betekenen, vanuit diverse invalshoeken voor mensen nu en van de toekomst.

Mensen die mogen blijven gaan in het spoor van jouw liefde, zorg en trouw, je bescheidenheid en dromen. Waar of hoe ook ter wereld.

En dit alles, kort verwoord in een gedicht over Joseph. >

Bron: 'De wortels, de twijgen en de vruchten van de boom' door Charles Caspers.

'Bijzondere regelen der Zusters van Liefde, enz'.

'Elk nieuw jaar Kerst' door Jef de Schepper.

www.heiligen.net/kalender.php

Noot:

- 1 Joseph moest een beetje water gaan halen.
- 2 Joseph sloeg met zijn tabaksdoos een wak in het bevroren beekje.

Bij de kerststal

Ach Jozef met je zachte baard
wat zit je daar te dromen?
Al wat je hebt verwacht
is als je kind gekomen.

Toch ging het niet zo mooi:
je zit daar in een stal,
maar weet: één is hier baas
en één God boven al.

Wij leven zonder baas
en mogen zelf beslissen
waarheen ons leven gaat;
God kunnen wij best missen.

Maar als we je zien zitten
met je vrouw en kind;
wie wil niet alles geven
als hij jouw rust ook vindt?

We willen dan niet weten:
Je kind verliet het huid
om mensen op te zoeken
en eindigde op 't kruis.

Had jij al wel gezien
toen jij daar zat te dromen,
dat pas door deze Zoon
de echte rust kan komen?

Jef de Schepper



Je hoeft niet los te laten. Je kunt ook anders vasthouden.

door Zuster Tine Vink

Deze tekst staat op de laatste pagina van onze Kapittel-aanbevelingen.

Toen ik die tekst voor het eerst las, dacht ik: "Ja, zo gaat het met onze Congregatie." Wij, zusters van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph, hebben bij ons intrede niet kunnen denken dat er ooit een eind aan zou kunnen komen aan ons kloosterleven in Nederland.

En toch moet ik, ook al wil ik het niet, de feiten onder ogen zien.

Ik heb onlangs lijfelijk ervaren wat het zeggen wil: *anders vasthouden*.

Mijmerend bij het klooster van de Zusters van de Mariënburg!

Een groot gebouw – leeg

Een mooie tuin met rijpe vruchten – verloren lagen de rijpe peren op de grond ... geen zuster, geen mens om ze op te rapen.

Een groot gebouw – leeg

Wat stond ik daar te doen.

Wèl honderden zusters hebben verwachtingsvol hun leven in de handen van de Heer gelegd! Zoals ook wij, Zusters van DMJ (Zusters van de Choorstraat) dat hebben gedaan.

De Zusters van de Mariënburg zijn vertrokken en het gebouw oogde leeg. Het leven is er uit! De verwachtingsvolheid heeft de zusters op het pad gezet van:

Je kunt ook anders vasthouden!

En wat doe ik? Ik leef/beleef mijn religieus leven alsof er geen eind aan zal komen. En ik vraag me af of ik bereid ben om mijn levensweg zo in te richten dat ik, als ook mijn tijd erop zit, durf te zeggen:

Ik hoef mijn leven niet los te laten. Ik kan het ook anders gaan vasthouden.

Tot slot: Een verleiding van deze jaren is om ons vast te klampen aan de tijden en dingen die achter ons liggen in plaats van verder te gaan naar de bevrijdende momenten vóór ons. ●

Bron: Citaat uit:
Groeien met de jaren - De weldaad van het ouder worden door Joan Chittister (piorin).

COLU MN



Installatie Regiobestuur Nederland

In 2013 heeft het Algemeen Kapittel het Algemeen Bestuur de opdracht gegeven een nieuwe bestuursopzet te implementeren door twee regio's te benoemen in Nederland en in Indonesië. Volgens de constitutiën dienen de regio's eens in de drie jaar te worden herbenoemd.

In de afgelopen periode is de vergrijzing van de congregatie in Nederland toegenomen. De werkzaamheden van het Regiobestuur bestonden niet alleen uit de zorg voor de zusters, maar ook uit het goed organiseren van de verschillende disciplines in het Moederhuis en Sint Jozefoord.

Op 1 februari is in een feestelijke communieviering afscheid genomen van het vorige Regiobestuur Nederland. Zuster Augusta, Zuster Rosa en Zuster Paula. Met bloemen en een cadeaubon werd hen veel dank gezegd voor al het werk dat zij gedaan hebben.

Daarna volgde de installatie van het nieuwe Regiobestuur, dat bestaat uit Zuster Augusta de Groot (regio-overste Nederland) en Zuster Theresianne Trisnawati (vervangster regio-overste Nederland en raadzuster regiobestuur Nederland). Zij worden in de dagelijkse praktijk ondersteund door een team bestaande uit de pastor, het hoofd van de ziekiendienst en een personeelsfunctionaris.

Van harte gefeliciteerd met deze (her)benoeming en veel geluk en wijsheid gewenst! ●



Links Zuster Theresianne Trisnawati, rechts Zuster Augusta de Groot



Van links naar rechts: Zuster Rosa de Lima Wigink, Zuster Augusta de Groot en Zuster Paula Pijnaker

Zuster Marie Bernadette 100 jaar!

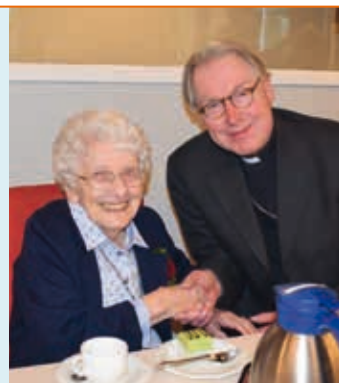
Op de allerlaatste dag van 2017 werd onze medezuster Marie Bernadette 100 jaar. In de maanden ervoor zei ze regelmatig: "Word ik ècht 100?!" en "Zou ik dat nog halen?" Tegen ons kon ze zeggen: "Maken jullie je toch niet zo druk, het duurt nog zo lang voor het zover is".

door Zuster Raphaël Pirovano

En het werd 31 december. Achter haar rollator liep Zuster Marie Bernadette nietsvermoedend richting kapel. Als feesteling werd zij naar de eerste rij geleid. Dat was allemaal tot daar aan toe. Maar toen, en dat was niet alleen voor Zuster Marie Bernadette een verrassing, maar voor ons allemaal, kwam Monseigneur De Korte de kapel binnen, zeer plechtig met mijter en staf. Hij deed de eucharistieviering en de preek en feliciteerde Zuster Marie Bernadette van harte. Zij straalde!

Na de mis gingen alle aanwezigen (de feesteling zelf, de bisschop, de pastor, familieleden, de zusters en heel veel medewerkers naar het restaurant voor een gezellige bijeenkomst met koffie en gebak. Daar volgde een tweede verrassing. De nieuwe burgemeester van 's-Hertogenbosch kwam met een grote bos rozen voor Zuster Marie Bernadette.

Naast de vele post die Zuster Marie Bernadette had ontvangen, zat ook een felicitatie van de Commissaris van de Koning in de provincie



Zuster Marie Bernadette met bisschop De Korte, die als verrassing voorging in de eucharistieviering in het Moederhuis.

Noord-Brabant, de heer Van de Donk en een felicitatie van de Koning en de Koningin!

Na zoveel gasten en felicitaties zou je misschien denken dat het klaar is, maar niets was minder waar. Als absolute hoogtepunt kwam de oudste zus van Zuster Marie Bernadette het restaurant binnen. Zwaaiend achter haar rollator liep ze naar haar zus om deze hartelijk te feliciteren. Al met al een dag om nooit te vergeten. ●



Zuster Marie Bernadette wordt gefeliciteerd door de burgemeester van 's-Hertogenbosch, de heer Jack Mikkers. Van links naar rechts: Zuster Rosa, Zuster Antonie, burgemeester Mikkers en Zuster Marie Bernadette.



Zuster Marie Bernadette wordt hartelijk begroet en gefeliciteerd door haar oudste zus.

‘Welcome the stranger’



Het Internationale Symposium van de Vincentiaanse Familie in Rome II - 15 oktober 2017

door Zuster Emilia Fransiska Dian Widhowati

Vorig jaar vierde de Vincentiaanse Familie de 400ste verjaardag van het charisma van St. Vincentius à Paulo met een vierdaags internationaal symposium dat plaatsvond in Rome, en dat onder andere een audiëntie bij Paus Franciscus omvatte.

Waarom vierden we vorig jaar het 400-jarig jubileum van het Vincentiaanse charisma?

Op 25 januari, het feest van de bekering van St. Paulus, predikte St. Vincentius 'de eerste preek van de missie' in Folleville (Frankrijk). Een paar dagen na de belijdenis van een stervende man, die zich acuut bewust was van de geestelijke achteruitgang van de arme plattelandsmensen; en later dat jaar, in augustus, ontdekte St. Vincentius de materiële armoede en ellende van zijn parochianen in Châtillon, waardoor hij besloot zich te wijden aan het werk van de naastenliefde

dat hem een voorbeeld van heiligheid gaf.

De gebeurtenissen die plaatsvonden in 1617, hebben de oorsprong van het

Vincentiaanse charisma in beweging gezet, dat St. Vincentius à Paulo's geestelijke zonen en dochters – de leden van de Vincentiaanse Familie – in de loop van vier eeuwen heeft bewogen.

Waarom ben ik naar Rome gegaan?

Gezien mijn studie (promotieonderzoek), vroeg ik toe-





Paus Franciscus schudt de hand van Zuster Emilia

stemming aan het bestuur van de congregatie om naar Rome te mogen gaan. Ik dacht dat ik door het bijwonen van het internationale symposium meer informatie kon krijgen voor mijn proefschrift over de spiritualiteit en het charisma van St. Vincentius à Paulo. Bovendien zou ik me graag willen verdiepen in het spirituele leven van St. Vincentius. Het bestuur beantwoordde mijn verzoek niet direct omdat ze bezig waren het Algemeen Kapittel van de Congregatie voor te bereiden.

In afwachting gaven ze uiteindelijk akkoord. Ik was zo dankbaar. Vervolgens heb ik me aangemeld bij het kantoor van het Internationale Symposium en ben ik op zoek gegaan naar religieuze gemeenschappen in Rome die kamers verhuren. Ik was van plan om te logeren, hetzij in

de gemeenschap van de Broeders van Liefde (FC) of in de gemeenschap van *Poor Clare Missionary Sisters* (MC). Jammer dat de gemeenschappen ver weg waren van de locatie van het symposium. Uiteindelijk logeerde ik in de gemeenschap van de Minim Franciscanessen Zusters van de Heilige Hart in de Via Fabio Massimo, ongeveer tien minuten van het St. Pietersplein.

EEN GROTE VERRASSING VOOR MIJ

Onverwacht, sprak Pater Joseph Agostino CM van de Vincentiaanse *Family Office* (in Philadelphia, VS) me aan en vroeg me of ik de Algemene Overste van de Congregatie was of een afgevaardigde? Ik zei hem dat ik hier als afgevaardigde van de Algemene Overste was. In een e-mail antwoordde Pa-

ter Joseph dat ik, op audiëntie bij Paus Franciscus was uitgenodigd, om samen met de Algemene Oversten van de Vincentiaanse congregaties en Vincentiaanse *Family Lay Groups* zoals *Ladies of Charity*, *Society of St. Vincent de Paul* (SSV), *Vincentian Marian Youth* (JMV) en *Lay Vincentian Missionaries* (MISEVI) op een speciale plaats te zitten.

Daarnaast werd ik uitgenodigd om deel te nemen aan een lunch met de Algemene Overste van de Congregatie der Missie, Pater Thomaž Mavrič CM, na de afsluiting van het internationale symposium. Ik was verbaasd, ik kon het niet geloven, en zei dat het een grote verrassing voor me was. Ik was zo dankbaar en ik geloofde echt dat het symposium een historisch moment voor me zou worden.

Wat heb ik gedaan toen ik in Rome was?

Ik vloog naar Rome op woensdag 11 oktober 2017. Ik was alleen vanuit Nederland gereisd, maar in Rome waren twee van mijn medezusters uit Indonesië, Zuster Detta en Zuster Anastasia. Het Internationale Symposium van de Vincentiaanse Familie in Rome begon met het registreren in het CM student huis, Collegio Apostolico Leoniano, in de Via Pompeo Magno. Na in >

gecheckt te zijn in de community van de zusters, ging ik lopend naar de Collegio. Bij aankomst stonden er jongeren bij de voordeur om me welkom te heten en werd ik onmiddellijk begeleid naar de registratietafel op basis van de taal die had ik gekozen. Er waren zes taalgroepen: Italiaans, Spaans, Frans, Engels, Portugees en Pools. Na de registratie kreeg ik symposiumstukken in linnen tasjes en een speciale tas voor de audiëntie. Er werden 8.000 deelnemers geregistreerd.

Op vrijdag 13 oktober was de opening van het symposium. Broeder Adrianus FC en ik waren om 8.00 uur in het PalaCavicchi, een congresgebouw buiten Rome. De Italianen (5000), de Spaanssprekenden en de Engelstalingen (2000) hadden in verschillende zalen conferenties. Pater Tjeu van Knippenberg CM en Peter Reijers van Vincent de Paul Center (Nijmegen) gaven hun Conferentie & Dialoog genaamd: *'Welcoming the Stranger'*. Het was geweldig. Zuster Peggy O'Neil SC gaf een conferentie genaamd *'Let God be God, Let Love be Love.'* De lunch was in een grote hal en we aten een sandwich en pizza. 's Middags na de lunch, gaf Pater Dennis Holtschneider CM een conferentie genaamd: *'Vincentian Ministries: From*



Van links naar rechts: Zuster Anastasia, Zuster Detta en Zuster Emilia

here to where?' Als afsluiting was er die middag een Eucharistieviering voor de Engelstaligen voorgegaan door Pater Gregory Gay CM (hij was voormalige Superior General van de Congregatie der Missie).

De audiëntie van Paus Franciscus op het St. Pietersplein was op Zaterdag 14 oktober. Ik was er om 7.30 uur, en het was een schitterende mooie blauwe hemel op deze herfstdag. Er waren 11.000 Vincentianen uit 99 landen en dat waren teveel mensen voor het Palladium. Ik zat op de eerste rij van het bovenste plein, samen met Pater Thomaž, alle Algemene Oversten en hoofden van alle Vincentiaanse Leken-groepen, vlakbij waar de Paus zou komen te zitten. Er waren toespraken: Aida Baladi vertelde over de Vin-

centiaanse Marian Youth in Syrië. Daarna was er een meisjesband bestaande uit meisjes uit 19 landen. Zij zongen en dansten op het St. Pietersplein. Na een toespraak door Mark McGreevy (van *Vincentian Family Homeless Alliance*), een lezing over het filmproject *'Daklozen'*, en (nog) een toespraak door Antonio Gianfranco (*the Italian National Society of St. Vincent de Paul*), kwam de Paus naar het plein in een witte jeep met veel beveiligers. Iedereen riep *'Pope Francis!'*, *'Papa Francesco!'*, *'Heilig Vader!'* De Vincentianen met gele sjaltjes op het plein zagen de Paus langs komen en zwaaiden hem enthousiast toe. Hij reed drie keer rond het plein en toen stapte Paus Franciscus uit en liep hij naar de stoel op het

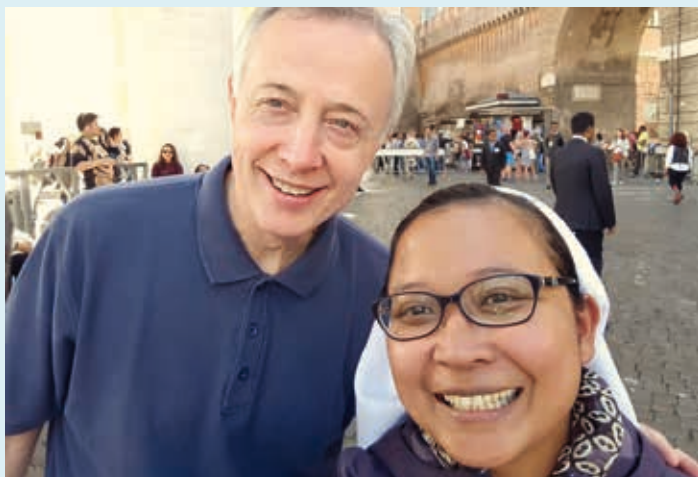
bovenste deel van het plein. Na een kort gebed bij het Heilig Hart van St. Vincentius wordt Paus Franciscus toegesproken door de Generale Overste van de Congregatie van de Missie (CM), Pater Tomaž Mavrič CM. De preek was in het Engels en de deelnemers konden in zes talen meelesen in het symposiumboek. Pater Thomaž vertelde over de viering van 400 jaar Charisma van St. Vincentius de Paul en het thema dat jubileumjaar was *'Welcome the Stranger.'* Paus Franciscus antwoordde hem en alle Vincentianen in het Italiaans. Tegen 11.000 leden van de Vincentiaanse Familie op het Sint-Peterplein, zei Paus Franciscus: "St. Vincentius gaf aanleiding tot een charitatief elan dat al eeuwenlang standhoudt." "Vandaag," vervolgde hij, "Zou ik u willen aanmoedigen om deze reis voort te zetten." Paus Franciscus benadrukte drie vormen van actie, waarvan hij zei dat ze het Vincentiaanse charisma belichamen en van essentieel belang zijn voor het Christelijke leven in het algemeen: aanbidding, verwelcoming en onderweg zijn als pelgrims in de wereld. "De Heer te aanbidden, betekent vóór Hem staan met respect, met kalmte en stilte, aan Hem moet de eerste plaats worden gegeven, en wij dienen ons over te geven aan

Hem in geloof en vertrouwen" zei Paus Franciscus. Paus Franciscus ging verder met te zeggen: "Gelukkig zijn betekent dat je zelf eenvoudig bent, dat je begrijpt dat het leven niet een manier van denken is, dat je begrijpt dat het leven niet iemands privévermogen is, en dat die tijd aan niemand toe behoort." "Liefde," vervolgde Paus Franciscus, "is dynamisch: het gaat vanzelf. Iemand die alleen wacht op een betere wereld, kan beter enthousiast en in eenvoud opstaan en onderweg gaan". Op zondag 15 oktober vierden we de Eucharistieviering in de Basiliek Sint-Paulus buiten de muren. Er stonden tientallen bussen en de rijen waren lang voor je door de beveiliging kon. Het was een viering als afsluiting van het symposium en het was een hele grote kerk waarin wel 10.000 deelnemers zaten. Er

werden 159 vlaggen binnengedragen. Veel Vincentiaanse priesters waren in het wit. Op grote schermen kon je zien wat er gebeurde vóór in de kerk. Er werd in zes talen gezongen. Diezelfde zondag was de afsluitende lunch voor de VIP's en medewerkers aan het symposium. Ik was ook uitgenodigd. Tijdens de lunch ontving ik een eerstegraads relik van St. Vincentius à Paulo. Ook de Algemene Oversten binnen de Vincentiaanse Familie ontvingen zo'n relikwie om mee te nemen naar hun eigen land. Het is symbolisch voor de aanwezigheid van St. Vincentius à Paulo wereldwijd, in al die landen waar de Vincentiaanse Familie aanwezig is.

AFSLUITING

Het bijwonen van het Internationale Vincentiaanse Familie Symposium gaf me >



Pater Thomaž Mavrič en Zuster Emilia

veel memorabele herinneringen. Het was een zegen dat ik veel Vincentiaanse familieleden uit de hele wereld mocht ontmoeten. We hebben elkaar mogen ontmoeten, mogen delen en veel energie opgedaan. Doordat we zoveel energie hebben gekregen, kunnen we in onze eigen streek een verschil maken, zoals de weg van St. Vincentius à Paulo bedoeld is.

Voor mij was ook interessant dat ik verder moest reflecteren op de toespraak van Frater Tjeu Knippenberg. Hij zei: "We zijn ook vreemdelingen voor onszelf." Inderdaad, en ik had er eerder nooit over nagedacht. Heb ik een comfortabel huis voor mezelf? Wanneer we onszelf een comfortabel huis hebben gegeven, denk ik dat we ook een thuis kunnen zijn voor iemand anders. Ik denk ook dat er geen vreemden zijn, alles is heilig en alles is verbonden, daarom zijn we allemaal uitgenodigd om deel te nemen. Door met elkaar verbonden te zijn om harmonie te creëren. Er zijn geen vreemden, hopelijk mag deze zin een mantra worden voor mij, en voor ons als Vincentiaanse Familie. ●

Een relikwie van St. Vincentius à Paulo

Deze eerstegraads relikwie van St. Vincentius à Paulo, geplaatst in een relikeschrijn, werd gegeven door de Congregatie der Missie (CM) en de Congregatie Dochters van Liefde van Vincentius à Paulo (DC) aan de Congregatie Zusters van Liefde Dochters van Maria en Joseph (of Zusters van de Choorstraat – 's-Hertogenbosch), omdat de Congregatie DMJ lid is van de Vincentiaanse Familie. De relikwie werd gegeven in Rome, bij de afsluiting van het 400-jarig jubileum van het Vincentiaanse Charisma (15 oktober 2017), door de Algemene Overste van de Congregatie der Missie en Congregatie Dochters van Liefde van Vincentius à Paulo, Pater Thomaž Mavrič CM.



Kenya project

Al 30 jaar ben ik, Joop Fiedler, gymleraar in het Moederhuis van de Congregatie. Tijdens de kerstvakantie heb ik met mijn gezin een reis gemaakt naar Kenia. Op deze reis hebben we een liefdadigheidsproject bezocht waar ik graag iets meer over wil vertellen. Laat ik bij het begin beginnen ...

door Joop Fiedler (en zijn gezin)



Het gezin Fiedler met een aantal weduwen.

Afgelopen jaar zijn mijn vrouw Miek en ik beiden 60 jaar geworden. Om dit te vieren wilden wij met onze kinderen iets bijzonders doen. Samen mooie herinneringen delen. We stelden voor met elkaar een reis te maken. Omdat onze kinderen al tussen de 20 en de 30 jaar oud zijn en nogal avontuurlijk zijn ingesteld, viel de keuze op een rondreis door Kenia. Om aan het

land ook iets terug te geven voor al het moois dat we daar zouden gaan zien en meemaken, besloten we een liefdadigheidsproject te steunen. Zo kwamen we uit bij Kenya Project Nederland. Hun uitgangspunten en werkwijze sprak ons erg aan.

Samen mooie herinneringen delen.

Ik vertel daar zo meteen wat meer over.

Ter gelegenheid van onze verjaardagen gaven Miek en ik een feest. Als cadeau vroegen we aan onze gasten een bijdrage voor Kenya Project Nederland. Dat leverde een mooi bedrag op, waarmee Kenya Project direct een groep Keniaanse weduwenvrouwen kon ondersteunen. Zij konden deze hulp heel goed gebruiken. Ik >

kwam toen op het idee om een verzoek tot donatie bij het Bestuur van de Congregatie neer te leggen; in al die jaren werken in het moederhuis hebben de zusters mij zoveel enthousiaste verhalen verteld over de steun die de congregatie biedt in de vorm van liefdadigheid en ontwikkelingshulp in Afrika. Het bestuur van de Congregatie heeft dit verzoek gehonoreerd met een heel mooi bedrag, waar de stichting Kenya Project erg verrukt mee was.

Weduwen worden vererfd aan een familielid van de overleden man.

Even iets meer over de achtergrond van dit Kenya Project. De Luo-stam is een van de grootste stammen die Kenia rijk is. Zij hebben de traditie, dat als vrouwen weduwe worden (en dat komt vaak voor, onder andere door de ziekte Aids), zij worden vererfd aan een familielid van de overleden man. In de praktijk leidt dit vaak tot misbruik en slavernij van de vrouw. Vandaar dat vrouwen dit regelmatig weigeren. Echter dan worden ze verstoeten door de familie. Dan kunnen zij, met hun kinderen, niet anders dan gaan bedelen. Via Kenya Project

Nederland kunnen zij een microkrediet aanvragen om alleen of met lotgenoten, een bedrijfje te starten. Denk hierbij aan een bakkerij, uitvoeren van naaiwerk, runnen van een winkeltje, gewassen verbouwen of vee houden. De vrouwen moeten laten zien dat ze ondernemingsgeest hebben. Als ze zich aanmelden voor zo'n krediet, leggen ze zelf 10% eigen geld in. Als het project wordt goedgekeurd, dan wordt ook voor hun kinderen schoolgeld betaald, zodat deze kinderen voor hun eigen toekomst kunnen zorgen. Er zijn inmiddels al 1600 weduwen aangesloten bij het Kenya Project.

Miek en ik waren geraakt door de inzet van de vele betrokken vrijwilligers die zich met hart en ziel voor deze groep vrouwen inzetten. Van het geld dat wij aan Kenya Project gaven is voor

een groep Keniaanse vrouwen een broodbakoven aangeschaft waarmee zij een bakkerijtje voor het dorp konden beginnen. Dankzij een bijdrage voor het schoolgeld en schoolkleding kunnen hun kinderen nu naar de middelbare school.

Tijdens onze reis zijn we in Awasi geweest, een plaats in het westen van Kenia waar veel Luo's wonen. Veel van de projecten voor en door de Keniaanse weduwevrouwen zijn daar gevestigd. Naast de bakkerij is er bijvoorbeeld ook een guesthouse, met eetgelegenheden en een wasservice. We besloten daar met onze kinderen een overnachting te gaan maken.

Na een barre tocht over de onverharde wegen vol keien en kuilen kwamen we op vrijdag 29 december aan in het guesthouse in Awasi. Onze komst was al aange-



kondigd en we werden dan ook met heel veel gastvrijheid en warmte ontvangen. Met de middelen die ze hadden, werd het ons zo comfortabel mogelijk gemaakt. Eenvoudige doch schone kamers kregen we.

Een bijzondere ervaring die we zo ook aan onze kinderen konden meegeven.

Verder werden er natuurlijk veel handjes geschud en kwam regelmatig een van de weduwen even met ons praten over onze reis of over het leven daar. Ze waren blij verrast dat we voor hun kleine kinderen wat teken- en knutselmateriaal hadden meegebracht. 's Avonds kregen we een simpele maaltijd van frites en vis. Je kon zien dat de vrouwen daar met veel plezier werkten en tevreden waren met hun bestaan daar.

Jammer genoeg lukte het ons niet om de volgende dag nog naar de bakkerij te gaan kijken; we hadden een erg lange reis voor de boeg, inmiddels wisten we dat de afstanden in Kenia veel meer tijd vragen dan in Nederland. Een vrijwilliger die er een maand daarvoor geweest was, stuurde ons enkele foto's door zodat we de bakkersoven in bedrijf zagen.



Awasi guesthouse

We hebben met ons gezin een geweldige reis gehad in een mooi land, met heel vriendelijke mensen en met prachtige natuur en wildparken. Onze reis is zeker ook zo bijzonder geworden omdat we de Kenya Projects hebben kunnen steunen en bezoeken. Een bijzondere ervaring die we zo ook aan onze kinderen konden meegeven.

Ik wil ook de Congregatie nog heel hartelijk bedanken voor de ruime donatie aan dit prachtige project. Inmiddels is bekend dat dit geld gebruikt gaat worden voor de scholing van kinderen. Het schooljaar in Kenia begint in januari, dus het geld kon al meteen in 2018 worden ingezet. Van dit geld gaan tien kinderen naar de eerste klas van het voortge-

zet onderwijs, tien naar de tweede klas, tien naar de derde klas en tien naar de vierde, de examenklas. Ook kunnen er nog eens 25 kinderen groep 8 van het basis-onderwijs afronden.

Met veel gastvrijheid en warmte werden we ontvangen.

Mocht u meer willen weten over dit project kijk dan eens op de website www.kenyaproject.nl. In Kenia zeggen ze vaak "hakuna matata", wat betekent "heb geen zorgen". Door onze en jullie donatie hebben we hier een beetje aan bij kunnen dragen.

Hartelijk dank! ●

Als je goed kijkt ...

In onze lange zoektocht naar wat onze bijdrage aan de wereld zou kunnen zijn, hebben Frank en ik met ons gezin van 2003 tot 2006 in diaconaal centrum 'het Annahuis' in Breda gewoond en gewerkt (www.annahuis.nl), een huis in een verpauperd stadsdeel, waar veel kwetsbare mensen over de vloer kwamen en nog steeds komen.

door Monique van der Zanden

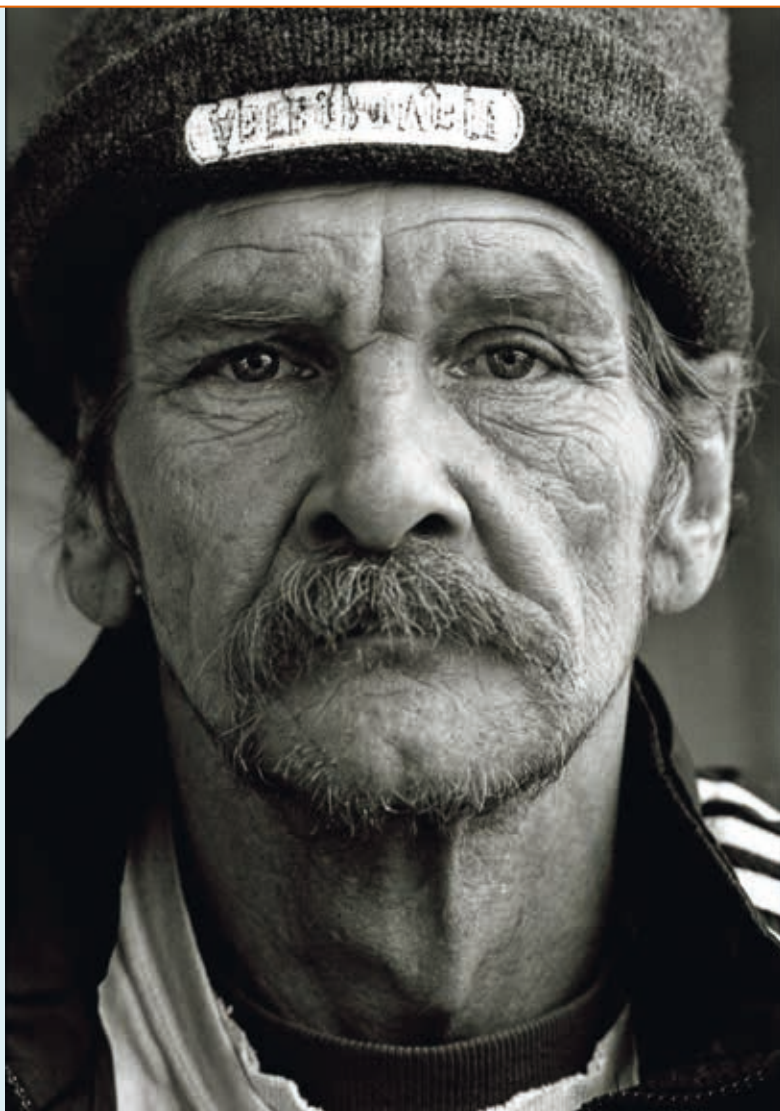
Wij woonden er samen met Kees en Marian Schrauwen. Zij waren vanaf het eerste uur bij deze bijzondere plek betrokken. Kees maakte muziek en Marian was beeldend therapeute. Samen deden we allerlei klussen in huis, onder andere het opendoen van de deur als de bel ging. In het najaar van 2007 kreeg Marian te horen dat ze niet lang meer te leven had. Een grote schok ging door de hele gemeenschap, want ze was bij jong en oud heel geliefd. Voor haar afscheid, nauwelijks twee maanden later, schreef ik het volgende sprookje.

De toverdeur

Er waren eens een muzikant en een verhalenvrouw. Ze trokken rond van stad tot stad, en in elke stad speelde hij muziek waarvan de herten van de mensen opengingen en dan vertelde zij een wonderlijk verhaal. Het was het verhaal van de toverdeur. De toverdeur is een gouden deur en daarachter schijnt een gouden licht. Wie dat licht eenmaal ziet, is er meteen verliefd op en wil er aldoor meer van zien. Het verhaal van de toverdeur is het mooiste verhaal van de wereld.

Op een dag kwamen de muzikant en de verhalenvrouw aan in een groot huis in een grote stad en ze besloten daar een poosje te gaan wonen. De muzikant speelde zijn muziek waarvan de herten van de mensen opengingen en de verhalenvrouw vertelde haar verhaal van de toverdeur, en iedereen was welkom.

Het duurde niet lang of tijdens de muziek ging de bel. De verhalenvrouw liep naar de deur van het grote huis (die niet van goud was) en zei: 'Kijk, dit is de toverdeur.' Ze deed hem open. 'Zie je het gouden licht?' De mensen die naar de muziek en het verhaal geluisterd hadden, keken verbaasd naar buiten. 'Nou, nee,' zei de een. 'Ik zie een straat vol lawaai en rondwaaiend papier.' 'Nee,' zei de volgende. 'Ik zie de gutsende regen.' 'Nee,' zei de derde. 'Ik zie een rillende man met vieze kleren en een hongerige blik in zijn ogen.' 'Precies,' zei de verhalenvrouw. 'Om zijn ogen gaat het. Ik zal jullie leren kijken. In de ogen van die man schijnt het gouden licht.' De mensen keken aandachtig en na een hele tijd waarin het stil bleef zeiden ze: 'Nu je het zegt... ik geloof... dat ik iets zie.'



Elf jaren bleven de muzikant en de verhalenvrouw in dat grote huis met de toverdeur. Ze leerden heel veel mensen kijken. 'Wees niet bang voor wat je zult zien aan de andere kant van de deur, al ken je het niet,' zeiden ze. 'Als je goed kijkt, zie je altijd weer dat mooie gouden licht.' En dat was waar. Steeds meer mensen konden het zien, en als je het eenmaal

ziet, ben je er meteen verliefd op. Daardoor werden de rillerige, hongerige, verdrietige, boze, wanhopige, lastige en zieke mensen aan de andere kant van de deur als broers en zussen.

Toen er elf jaren verstreken waren, zeiden de muzikant en de verhalenvrouw: 'We moeten gaan.' En de verhalenvrouw voegde eraan toe:

'De tijd is gekomen dat ik door de gouden deur naar het gouden licht mag gaan om er deel van uit te maken.'

De mensen schrokken en riepen: 'Ga niet! We kunnen jullie nog lang niet missen! Vaak als we de deur open doen, zien we alleen de grauwe straat, of de grimme wind, of een zeurpiet van een mens. Wie moet ons voortaan leren kijken?' De muzikant speelde zijn mooiste muziek en de verhalenvrouw glimlachte. Ze zei: 'Vanaf nu moeten jullie het zelf doen. Jullie hebben genoeg geleerd. Nu moeten jullie vooral oefenen.'

Maar de mensen huilden. Ze riepen: 'Maar we kunnen jullie niet missen! We houden zoveel van jullie, jullie betekenen zoveel voor ons!' En een vrouw zei zacht: 'Als jullie weg zijn uit het grote huis kunnen we de muzikant nog opzoeken en luisteren naar zijn mooie muziek. Maar jou, verhalenvrouw... als jij door de gouden deur bent gegaan... we zullen jou nooit meer zien.'

'Je kunt me juist vaker zien dan ooit,' zei de verhalenvrouw met haar liefste glimlach. 'Ik word immers deel van het gouden licht. Steeds als je de toverdeur opendoet en goed in de ogen kijkt van de mens die daar staat, kun je me ontmoeten.' ●

Pauselijke oorkonde voor Zuster Eugenia

Het is 27 december 2017.

Feest van de heilige Johannes evangelist, patroon van onze Congregatie.

door Zuster Lisette Swanenberg



Zuster Eugenia loopt de kapel binnen, vergezeld door Zuster Rosa. Achter haar lopen haar zus Gerarda en haar nichtje Gertie.

Het is ook de dag waarop verschillende zusters hun intrede gedenken. Zo ook Zuster Eugenia. Niets vermoedend zit zij op haar plaats in de kapel en wacht, evenals wij, op de voorganger. Intussen hebben op een paar stoelen achter haar, Gerarda – haar zus – en Gertie, de dochter van haar overleden broer Karel – in stilte plaatsgenomen. Zij zijn de verrassing van de dag.

En niemand van ons weet nog wat deze dag voor ons in petto heeft.

Maar na de Eucharistieviering neemt Zuster Augusta het woord en vraagt aan Zuster Eugenia en haar familie om naar voren te komen. Eugenia draait zich om, haar gezicht een en al verbazing. "Jullie hier?!". Als ze vooraan in de eerste bank zit hoort ze wat er wordt verteld. Het onverwachte bezoek brengt namelijk een verrassende boodschap mee. Een teken van leven helemaal uit het verre Nieuw-Zeeland. Deze familieleden Anna en Wim van de Bogaart konden niet aanwezig zijn op haar 70-jarig jubileum.

En daarom schreven ze naar Rome om een oorkonde te vragen, met de handtekening van Paus Franciscus als dank en eerbetoon voor het religieuze leven van Zuster Eugenia. Die oorkonde reisde van Rome naar Nieuw-Zeeland. Van daaruit naar de familie in Someren en vandaag heeft hij zijn bestemming bereikt, vergezeld van een Engelstalige felicitatie.

May God's goodness and kindness be with you on this special day and all days of your life.

Psalm 23.6.

Maar ook Gerarda en Gertie hebben een mooie gelukwens geschreven op een kaart met een prachtige witte roos. En op die roos zit een piepklein vogeltje. Eugenia heet immers Vogels!

Zo zijn dan geluk en genade om mijn schreden al de dagen van mijns levens. Verblijven mag ik in het huis van de Heer tot in lengte van dagen.

De ingelijste oorkonde wordt uitgekapt en Gerarda en Gertie spreken de feeststeling toe.

Lieve zus en tante,

Je vierde in mei je zeventigjarig kloosterfeest. Veel van onze familie zijn er niet bij geweest. Vanuit Nieuw Zeeland. willen zij jou ook graag eren en met een Pauselijke oorkonde vereren, die ze op de post hebben gedaan en zo kwam die in Someren aan. En dat is waarom wij hier voor je staan. Maar Gertie heeft er eerst nog een lijst om gedaan.. Proficiat lieve zus met deze eer. Maar je verdient nog heel veel meer. Hierbij geef ik je nog een dikke kus. Want je bent en blijft mijn liefste zus.

Liefs van Gerarda en Gertie



Bij de koffie wordt de pauselijke oorkonde door iedereen bewonderd. En intussen prijkt hij aan de muur in de kamer van Eugenia.

Vandaag werd onze Zuster Eugenia, die nooit op de voorgrond staat, dus in het zonnetje gezet. En op die manier waren haar verre familie, Anna en Wim ineens heel nabij. Een ontroerend moment, een liefdevol gebaar en een welverdiend eerbetoon én kroon op zeventig jaar geroepen zijn en toegewijd. ●



De oorkonde wordt door Gertie overhandigd aan Zuster Eugenia.

Esther

door Zuster Lisette Swanenberg

Voor het eerst zag ik hem in de uitzending van 'de Verwondering', Ad van Nieuwpoort, predikant in Bloemendaal. Hij nam ons mee naar zijn nieuwe boek: 'Nu of nooit'.

Actuele bespiegelingen over het Bijbelboek Esther. Ik was heel nieuwsgierig. Te meer omdat we tijdens de kapittelliturgie tien Bijbelse vrouwen als rolmodel hadden genomen. Ik had toen helemaal geen aandacht voor Esther en voor wat zij betekende voor haar volk. Wel heb ik jaren geleden in Breskens haar beeld zien staan in de voortuin van de pas overleden priesterkunstenaar Omer Gielliet.

Esther, een van zijn vele beelden vervaardigd uit het wrakhout van de zee.

Het weesmeisje uit de Bijbel, aangespoeld in het leven en achtergelaten. Om dan, op een wonderbaarlijke manier een heel volk, haar eigen volk, te redden. Want daar gaat het boek over.

*Het weesmeisje, aangespoeld
in het leven en achtergelaten*

"Nu of nooit" is geboren in de praktijk van het predikantschap. Het is een verhaal over een gedeporteerde Jood Mordechai in de naaste omgeving van een totalitair regime en een weesmeisje Esther dat in het voetspoor van Mozes gaat.

"En het geschiedde in de dagen van koning Ahasverus, en we vallen midden in een feest. Een onafgebroken feest en drinkgelag dat een half jaar zal duren. Alle verantwoordelijkheden worden in wijn gedompeld. Een festival gegeven voor alle



Houten beeld van Esther door Omer Gielliet



heersers met hun slaven uit zijn 127 gewesten. In het midden staat een enorme troon, waar de koning op zit”.

Hier wordt een beeld geschetst van een totale, corrupte macht.

Ik citeer de dominee: “Er zijn managers van woningcorporaties en anderen die feestjes organiseren in het Amstelhotel. Farmaceuten die apothekers fêteren op zonnige conferenties in verre oorden”. Ik zelf denk aan huisjesmelkers die in Amsterdam honderden huizen opkopen. Presidentskandidaten die uit de staatskas graaien. Hoe Congo al jaren wordt leeggeroofd door machthebbers die de rijke opbrengsten naar het buitenland sluisen. De vraag van koning Ahasverus is: Hoe breng ik dit feest tot een hoogtepunt? “Alle mannen”, zo schrijft de dominee, “snakken natuurlijk naar een soort Miss-verkiezing. En zo beveelt de koning aan zeven hovelingen om koningin Wasti te laten komen. Een koninklijke diadeem op haar hoofd volstaat. Haar kleren mag ze daar laten, want iedereen mag haar schoonheid zien.

Maar dan horen we ineens: “Nee!” De koningin weigert te komen.

“Nee!” De koningin weigert te komen.

2017 was het jaar van de #MeToo discussie. Wereldwijd kwamen vrouwen in beweging om gelijkwaardigheid op te eisen op de werkvloer. Met in Nederland de nieuwe wet: Stop straatintimidatie. In Amsterdam en Rotterdam is het vanaf 1 januari verboden om vrouwen op straat na te fluiten of te sissen. De Groningse studentenvereniging Vindicat kwam in opspraak vanwege het respectloos gedrag tegenover vrouwelijke studenten.

Maar het verhaal van Ahasverus wordt omgedraaid. Dat ene kleine ‘nee’ zet een geschiedenis in gang. Dit boek gaat, ik citeer de dominee: “Over allen die worden uitgesloten, weggezet, ontkracht en overal degenen die liggen te verstijven van de kou in nylontentjes. Over de vermaakindustrie”.

Esther, die ook Joods is, wordt beschermd door Mordechai, de Jood. Hij weet dat zijn volk wordt bedreigd met de dood. De pamfletten zijn al uitgevaardigd met de tekst: Om uit te roeien en te doden, te verdelgen. Alle Joden van jong tot oud. Zelfs kleine kinderen en vrouwen en allen op eenzelfde dag.

Dit boek wordt ook wel een opstandingsverhaal genoemd.

Esther houdt op bevel van Mordechai haar afkomst geheim. De koning is niet op de hoogte van haar Joods-zijn. Maar hij krijgt haar lief en ze mag een wens uitspreken. Als rond Pasen bekend wordt dat de doodsbriefjes zijn verstuurd, zoekt ze naar het juiste moment om haar wens uit te spreken. Ze staat op en handelt. Daarom wordt dit boek ook wel een opstandingsverhaal genoemd. Ze gaat niet over één nacht ijs. Ze vast drie dagen en nachten. Ze wacht en wacht...



Dat kunnen we van haar leren, zegt de dominee. “Wij die meteen willen reageren, toehappen voordat je te laat bent.”

Smartphoneverslaving; we kunnen niet meer wachten. We kennen geen woestijntijd meer.

Het boek Esther gaat niet over het verleden. Het gaat over ons leven en hoe wij daar ja of nee tegen zeggen. Esther, een Bijbelboekje dat ondanks haar leeftijd nog springlevend is!

*Esther**

*Morgenster
als nacht het diepst
nood het hoogst.*

Mysterie van de Verborgene

*haalt machtigen neer van de troon
verheft de geringen
overstroomt behoeftigen met gratie*



Schilderij van
Arent de Gelder
1645 - 1727,
getiteld Esther en
Mordechai schrijven
de tweede
poerimbrieff.

POERIM

Het Joodse feest Poerim werd dit jaar gevierd op woensdag 28 februari en donderdag 1 maart. Op dit feest herdenkt men in het jodendom dat op deze dag het lot van het Joodse volk, dat in de vijfde eeuw v. Chr. in ballingschap leefde in het Perzische Rijk, een wending nam en het van uitroeijing werd gered. Dit wordt beschreven in het verhaal van Ester dat in het gelijknamige boek uit de Tenach staat beschreven. Koning Achasjveros had de Jodin Ester tot vrouw genomen en daarmee werd zij ook koningin. Haar neef en pleegvader Mordechai was ter ore gekomen dat de Perzische antisemitische hoveling Haman een complot aan het smeden was om de Joden uit te roeien. Haman had daarvoor naar Perzisch gebruik door middel van een lot bepaald op welke dag hij dit wilde doen. Mordechai deelde dit aan Ester mee en dankzij haar hoge positie wist zij dit aan haar gemaal de Perzische koning over te brengen zodat er op tijd tegenmaatregelen konden worden genomen. Het resultaat was dat Haman met zijn zoons en verdere trawanten zelf ter dood werd gebracht en deze potentiële doemdag voor de Joden veranderde in een feestdag. ●

* 700 v. Chr. Joodse vrouw die ten tijde van de ballingschap een heel volk heeft gered.



COLOFON

Zevenenveertigste jaargang
Nummer 1
Maart 2018

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredactie)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg

Ton Vogel
vogel-bots@home.nl

Kopij voor de volgende Heeriaan uiterlijk inleveren op 25 april 2018. De zomereditie ligt rond 15 juni op uw mat.

In Omnibus



Charitas

1

de Heeriaan

CONTACTBLAD VAN DE CONGREGATIE
DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH
ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT

JAARGANG 47
VOORJAAR 2018